

นิเวศสำนึกในวรรณกรรมเยาวชน เรื่องลูกยางกลางห้วย ของ คามิน คมณีย์

Ecological Conscience in Youth Literature Luk Yang Klang Huai
of Kamin Kamani

มิ่งมนัสชน จังหาร¹ / ปรัชญ์ วิสเพ็ญ²

Mingmanuschon Changharn¹ / Prat Weesaphen²

^{1,2}สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,
มหาสารคาม 44000, ประเทศไทย

^{1,2}Thai for Communication, Faculty of Humanities and Social Sciences
Rajabhat Maha Sarakham University,
Maha Sarakham 44000, Thailand

Corresponding author Email: mingmanuschon.j@rmu.ac.th

Received: May 31, 2021

Revised: August 19, 2021

Accepted: December 15, 2021

Abstract

The purpose of this research was to study ecological conscience in the youth literature, Luk Yang Klang Huai of Kamin Kamani using the conceptual framework of ecological conscience. The results found that, the youth literature Kamani presented the nature and environment in traditional ecological conscience. The characteristics were found as follows: 1. the interdependence of human and nature 2. the presentation of human living in harmony with nature with knowledge and understanding

3. the realization of the environmental destruction, environmental problems, the arrival of technologies, and the cooperation to solve the problems. The Youth Literature Kamani presented ecological conscience by referring to the relationship of human and nature, human being close to and being a part of nature, and the interdependence of human and nature.

Keywords: Ecological Conscience, Youth Literature , Luk Yang Klang Huai, Kamin Kamani

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานิเวศสำนึกในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง ลูกยางกลางห้วย ของ คามิน คมนีย์ โดยใช้กรอบแนวคิดนิเวศสำนึก ผลการวิจัยพบว่า วรรณกรรมเยาวชนเรื่องลูกยางกลางห้วย นำเสนอสำนึกธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในลักษณะจิตสำนึกเชิงนิเวศแนวดั้งเดิม โดยพบลักษณะดังนี้ 1. การเกื้อกูลและการพึ่งพาธรรมชาติ นำเสนอสำนึกของมนุษย์กับธรรมชาติที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน 2. ความรู้ ความเข้าใจ และการเป็นส่วนหนึ่งในธรรมชาติ นำเสนอสำนึกในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติด้วยความรู้และความเข้าใจ 3. สำนึกและตระหนักถึงปัญหาในการทำลายสิ่งแวดล้อม นำเสนอสำนึกปัญหาสิ่งแวดล้อม การเข้ามาของเทคโนโลยี และการร่วมมือกันแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น วรรณกรรมเยาวชนเรื่องลูกยางกลางห้วย นำเสนอนิเวศสำนึก ในลักษณะซึ่งความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงมนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับธรรมชาติ และพึ่งพาอาศัยกันและกัน

คำสำคัญ: นิเวศสำนึก วรรณกรรมเยาวชน ลูกยางกลางห้วย คามิน คมนีย์

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับเรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นปัญหาใหญ่ที่ได้รับความพูดถึงและส่งผลกระทบต่อผู้คนทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาของการทำลายธรรมชาติ มลภาวะในอากาศ โลกร้อน เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งเกิดมาจากพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ การละเลยหรือไม่เห็นความสำคัญของธรรมชาติ หรือการปลูกฝังจิตสำนึกให้กับประชาชน ทั้งนี้ การสื่อสารเรื่องราวของสิ่งแวดล้อมนั้นต้องอาศัยเครื่องมือที่เข้าถึงประชาชนโดยอาศัยสื่อหรือเครื่องมือในรูปแบบต่าง ๆ เช่น วรรณกรรม ซึ่งถือเป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีส่วนช่วยปลูกฝังสำนึกด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านกระบวนการอ่าน ในอดีตงานวรรณกรรมหลายเรื่องได้ทำหน้าที่สื่อแนวคิดและอุดมการณ์ทางด้านสิ่งแวดล้อมให้กับผู้อ่าน นำเสนอภาพของธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และปลูกจิตสำนึกว่ามนุษย์นั้นเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ สามารถเกื้อกูล พึ่งพิง และอาศัยอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติได้

Sangkaphanthanon (2013, pp. 32-33) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในงานวรรณกรรมว่า การขยายขอบเขตการศึกษาบทบาทของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในงานวรรณกรรม ได้รับแรงกระตุ้นมาจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก การเกิดวิกฤตสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหาส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ ประการที่สอง การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติจากกระบวนทัศน์แบบลดส่วนหรือแบบกลไก (Reductionist/ Mechanistic) คือ การมองโลกหรือธรรมชาติในฐานะเครื่องจักรกลชนิดหนึ่งที่ไม่มีชีวิต และเป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถเข้าไปจัดการควบคุมเพื่อนำมาใช้ความต้องการของมนุษย์มาสู่กระบวนทัศน์แบบองค์รวม (Holistic) ที่เชื่อว่าทุก ๆ สรรพสิ่งในโลกทั้งรูปธรรมและนามธรรมล้วนดำรงอยู่ร่วมกันอย่างหลากหลาย และมีความเชื่อมโยงผสมผสานกลมกลืนเป็นส่วนหนึ่งของกันและกันอย่างแยกไม่ได้ โลกจึงมิได้เป็นเพียงวัตถุที่รับรู้ได้โดยมนุษย์เท่านั้น หากยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ซับซ้อนอีกมากมายเกินการรับรู้ของมนุษย์ กระบวนทัศน์นี้จึงเชื่อว่า มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ มีชีวิตอยู่ได้กฎเกณฑ์ของธรรมชาติและมีสภาวะแบบเดียวกับธรรมชาติ ซึ่งเป็นที่มาของแนวทางการศึกษาวรรณกรรมตามทฤษฎีใหม่ที่เรียกว่า Ecocriticism

การศึกษาวรรณกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศ (Ecocriticism) ของทางฝั่งตะวันตกนั้น เริ่มปรากฏขึ้นในช่วงทศวรรษ 1960-1970 ที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติ เป็นการศึกษางานเขียนภายใต้แนวคิดเชิงนิเวศวิทยาที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ (Thiensawangchai, 2017, p. 277) เซอร์ลีล กลีออตเฟลต์

ผู้ริเริ่มความสนใจการศึกษาธรรมชาติในงานวรรณกรรมได้เริ่มต้นให้ความหมายและคำนิยามของวรรณกรรมวิจารณ์แนวนี้ไว้อย่างกว้าง ๆ ว่าเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Glotfelty, 2015, p. xviii, as cited in Thiensawangchai, 2017, p. 278) โดยในการศึกษาวรรณกรรมวิจารณ์แนวนี้ศาสตราจารย์อาจศึกษาวรรณกรรมที่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโดยใช้องค์ความรู้อื่นร่วมด้วย หรืออาจเป็นการพิจารณาการนำเสนอแนวคิดเชิงนิเวศและความสัมพันธ์ของธรรมชาติกับมนุษย์ในงานวรรณกรรมต่าง ๆ ที่ลดทอนความสำคัญของโลกธรรมชาติ (Slovic, 2000, p. 160, as cited in Thiensawangchai, 2017, p. 278)

วรรณกรรมวิจารณ์แนวนี้จึงเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมและสิ่งแวดล้อม เป็นแนวคิดและทฤษฎีที่ให้ความสนใจศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในวรรณกรรม โดยใช้ฐานความรู้ด้านนิเวศวิทยา (Ecology) และแนวคิดสิ่งแวดล้อมนิยม (Environmentalism) มาเป็นพื้นฐานในการศึกษา และถือเป็นวาทกรรมชนิดหนึ่งที่สร้างความหมายและสร้างความรู้ใหม่ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในวรรณคดี และนอกจากนั้น วรรณกรรมวิจารณ์แนวนี้ยังเป็นแนวทางการศึกษาซึ่งมุ่งไปที่การพิจารณาบทบาทของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สอดแทรกอยู่ในวัฒนธรรม ทฤษฎีนี้พยายามตรวจสอบโน้ตทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติและ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ การให้ความสำคัญแก่บทบาทของธรรมชาติในวรรณกรรม ตลอดจนการศึกษากลิ่นวิธีการนำเสนอธรรมชาติในวรรณกรรม รวมทั้งการใช้สุนทรียศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาษา การใช้ธรรมชาติมาสร้างความเปรียบเปรย รวมไปถึงพิจารณาแนวคิดที่ผู้แต่งนำเสนอ การศึกษาวรรณกรรมภายใต้แนวคิดนี้จึงเป็นการศึกษาเพื่อเชื่อมโยงมนุษย์เข้ากับธรรมชาติ (Sangkaphanthanon, 2013, pp. 44-45)

นวนิยายเรื่อง “ลูกยางกลางห้วย” ของ คมจิน คมนีย์ เป็นวรรณกรรมเยาวชนที่เล่าถึงเรื่องราวของเด็กบ้านป่าภาคใต้ของไทยในอดีต ที่สนุกจากการเที่ยวเล่นตามธรรมชาติ เรียนรู้และเติบโตอย่างคนรู้จักใช้ชีวิต โดยนำเสนอผ่าน “จ้อย” ตัวละครเด็กที่ทำอะไรก็ผิดพลาด ไม่คล่องแคล่วเหมือนเด็กชาวป่าคนอื่น ๆ มีแค่เพียงผลการเรียนที่ดีว่าเรียนดี นอกจากนั้นยังเสนอภาพความเจริญของเมืองที่รุกคืบเข้ามา สร้างความเปลี่ยนแปลงแก่หมู่บ้านช้า ๆ จนน่าห่วงใจ วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้สะท้อนภาพทางแยกชีวิตของเด็กน้อยในบ้านป่า และได้รางวัลดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

หนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น (บันเทิงคดี) ในการประกวดหนังสือดีเด่น ปี 2556 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 ประเภทวรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน เซเวนบุ๊กอวอร์ด ปี 2556 และคณะกรรมการนานาชาติด้านหนังสือเด็กและเยาวชน (The International Board on Books for Young People: IBBY) ประกาศให้ เป็นหนึ่งในรายชื่อหนังสือเกียรติยศ (Honour Book List) ประจำปี 2014

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ลูกยางกลางห้วย เป็นวรรณกรรมเยาวชนของไทยเรื่องหนึ่งที่มีคุณค่าทั้งทางด้านเนื้อหา คุณค่าด้านวรรณศิลป์ รวมไปถึงมีเนื้อหาสาระด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงได้เห็นถึงความสำคัญในการที่จะศึกษาวิเคราะห์งานวรรณกรรมเยาวชนเรื่องดังกล่าว เพื่อให้ทราบถึงนิเวศสำนักในวรรณกรรมเยาวชน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการอ่านและศึกษาวรรณกรรม โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน ซึ่งอยู่ในช่วงวัยที่กำลังเรียนรู้และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต รวมถึงการสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในการดูแลรักษาธรรมชาติต่อไป

ทบทวนวรรณกรรม

Punnothok (1984, p. 123) ได้กล่าวถึงวรรณกรรมเยาวชนว่า เป็นวรรณกรรมหรือหนังสือที่แต่งขึ้นเพื่อให้เยาวชนอ่าน เน้นให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และมีเนื้อหาที่เหมาะสมแก่ความอยากรู้และความรู้สึกนึกคิดของเยาวชนแต่ละวัย และ Meekhanmark (1994, preface) ได้บอกถึงประโยชน์และคุณค่าของวรรณกรรมเยาวชนว่า วรรณกรรมสำหรับเด็กเป็นเครื่องมือสื่อสารอันทรงประสิทธิภาพ ในการอบรมสั่งสอนถ่ายทอดศิลปะวิทยาการต่าง ๆ ช่วยปลูกปลอบอารมณ์ ปลูกฝังแนวคิดจิตสำนึกที่ชอบธรรมของสังคมให้แก่เยาวชนผู้เป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญสูงสุดแห่งมวลมนุษยชาติ วรรณกรรมเยาวชนเป็นเสมือนภาพจำลองที่เด็กเรียนรู้วิถีแก้ปัญหาชีวิต เรียนรู้ความจริงในโลกรอบ ๆ ตัว เกิดประสบการณ์กว้างขวาง และเจริญก้าวหน้าในการค้นหาความหมายต่าง ๆ ของชีวิต ที่สำคัญคือ เยาวชนได้สนุก และวรรณกรรมจะช่วยให้เรียนรู้วิธีตัดสินใจว่าการกระทำอย่างไรที่สังคมยอมรับ แม้วรรณกรรมเยาวชนจะมีคุณค่าและประโยชน์ รวมถึงเป็นวรรณกรรมประเภทที่เข้าถึงผู้คนได้ทุกช่วงวัย ทว่าการหยิบตัวบทวรรณกรรมเยาวชนเพื่อมาวิเคราะห์หรือศึกษาเชิงนิเวศนั้น พบว่ายังมีผู้ศึกษาไม่มากนัก โดย Visate (2011) ได้ศึกษาวรรณกรรมเยาวชนชุดเซ็นจูรี ของปีแอร์โดเมนิโก บัคคาลาริโอ : วรรณกรรมแนวแฟนตาซีกับนิเวศน์สำนัก โดยมุ่งศึกษาการใช้ลักษณะของแฟนตาซีในการนำเสนอนิเวศน์สำนัก โดยพบลักษณะแฟนตาซี

3 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นการนำเสนอตัวละครเอก ลักษณะที่สองเป็นการนำเสนอวัตถุวิเศษ ลักษณะที่สามเป็นการนำเสนอเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องดาวหางล้างโลก และพบการเน้นแนวคิดนิเวศน์สำนึกในนวนิยายชุดนี้ ด้วยการนำเสนอความสัมพันธ์ที่สมดุลระหว่างมนุษย์ด้วยกัน และมนุษย์กับธรรมชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์เน้นรูปแบบของความสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร โดยผ่านการนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกกับตัวละครเอกด้วยกัน และตัวละครเอกกับตัวละครผู้ช่วยเหลือ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ นั้นเน้นทำที่ที่อ่อนน้อมของมนุษย์ต่อธรรมชาติ มิใช่การควบคุมหรือเอาชนะธรรมชาติ และ Wirawan (2019) ศึกษาเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “บ้านชายทุ่ง” พบแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติ 2 ลักษณะ คือ 1) หากมนุษย์รู้จักเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากธรรมชาติอย่างตระหนักรู้ในคุณค่า ธรรมชาติก็จะให้คุณแก่มนุษย์อย่างอ่อนน้อมนันท และ 2) หากมนุษย์เรียนรู้ที่จะอยู่กับธรรมชาติอย่างเข้าใจ มนุษย์ก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข แนวคิดทั้ง 2 ประการนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดจิตสำนึกเชิงนิเวศแนวตั้งเดิม ที่เห็นว่าธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยหลักในการผลิตทางสังคม ผู้คนในอดีตรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ สรรพสิ่งในธรรมชาติจึงมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด ในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกัน ในส่วนของการศึกษาวรรณกรรมในนวนิยายสำนึกนั้น Thatsakorn and Sorthip (2018) ได้ศึกษา สำนึกนิเวศลุ่มแม่น้ำโขงในนวนิยายสายน้ำและชายชรา : เรื่องเล่าจากคอนผีหลง ตามแนวคิดทฤษฎีนิเวศวิทยาแนวลึกของอาร์เน แนนส์ พบว่า นวนิยายสายน้ำและชายชรา : เรื่องเล่าจากคอนผีหลง ปรากฏสำนึกนิเวศ 2 ประการสำคัญ ได้แก่ 1) สำนึกนิเวศที่เป็นภัยต่อธรรมชาติ คือ มนุษย์เป็นนายเหนือธรรมชาติ และการพัฒนาสู่ความเจริญก้าวหน้า ทั้งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมไปถึงด้านเศรษฐกิจและสังคม และ 2) สำนึกนิเวศที่เป็นมิตรกับธรรมชาติ คือ การมองเห็นคุณค่าของชีวิตและสรรพสิ่งทั้งหลาย และการประจักษ์แจ้งตัวตนที่แท้จริง เป็นกระบวนการค้นพบองค์รวมมองเห็นตนเองเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ และมุ่งอนุรักษ์ธรรมชาติมากกว่าการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ หลังจากนั้น Satarn และ Nillawanapha (2020) ได้ศึกษา วาทกรรมนิเวศสำนึกในรวมเรื่องสั้นลวาร์ร่วมสมัยเรื่อง “วิญญานสะอื้น” พบวาทกรรมเชิงนิเวศทั้งหมดสี่วาทกรรม ได้แก่ 1) วาทกรรมนิเวศสำนึกในมิติกฎหมายเกี่ยวกับป่าสะท้อนให้เห็นกฎหมายคุ้มครองสัตว์ป่า และต้นไม้เพื่อควบคุมการทำลายธรรมชาติ วาทกรรมดังกล่าวส่งผลให้มนุษย์เกรงกลัวต่อกฎหมายไม่กล้ากระทำผิด 2) วาทกรรมนิเวศสำนึกในมิติกฎหมายต่อต้านระบอบทุนนิยมเป็นวาทกรรมที่ต่อต้านความคิดที่มองว่า

ธรรมชาติ คือสินค้าที่สามารถนำไปแลกเปลี่ยน ซื้อขาย พร้อมทั้งชี้ทางให้ผู้อ่านได้เห็นผลกระทบของการทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติอันนำมาสู่จิตสำนึกเชิงนิเวศ 3) วาทกรรมนิเวศสำนึกในมิติธรรมชาติคือความเชื่อและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นวาทกรรมที่เชื่อว่าสัตว์ป่าและต้นไม้ เป็นสิ่งที่ควรเคารพ สามารถคุ้มครองมนุษย์ให้ปลอดภัย แนวคิดดังกล่าวส่งผลให้มนุษย์รู้จักเกรงกลัวและไม่กล้าเบียดเบียนธรรมชาติ 4) วาทกรรมนิเวศสำนึกในมิติมนุษย์คือผู้ทำลายธรรมชาติเป็นแนวคิดที่ทำให้สัตว์มีความรู้สึกเหมือนมนุษย์ดังนั้นมนุษย์จึงไม่ควรเบียดเบียนธรรมชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษานิเวศสำนึกในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องลูกยางกลางห้วย ของ คามิน คมนีย์

วิธีการวิจัย

ในการศึกษาสำนึกเชิงนิเวศในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องลูกยางกลางห้วย ของ คามิน คมนีย์ มีขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

- 1.1 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับแนวทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เอกสารเกี่ยวกับกรอบคิดนิเวศสำนึก
- 1.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาวรรณกรรมในประเด็นที่เกี่ยวกับการศึกษาวรรณกรรมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 1.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์สำนึกเชิงนิเวศในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องลูกยางกลางห้วย ของ คามิน คมนีย์ โดยใช้กรอบแนวคิดนิเวศสำนึก

3. ขั้นนำเสนอผลการศึกษา

- 3.1 นำเสนอผลการศึกษานิเวศสำนึกเชิงนิเวศในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องลูกยางกลางห้วย ของ คามิน คมนีย์
- 3.2 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ลูกยางกลางห้วย เป็นวรรณกรรมเยาวชนที่เล่าถึงชีวิตของจ้อยที่อาศัยในหมู่บ้าน ในภาคใต้ จ้อยเป็นเด็กผู้ชายที่ทำอะไรมักผิดพลาด แตกต่างจากเพื่อน ๆ ที่อยู่ nearby เดียวกัน สิ่งที่จ้อยทำได้คือการเรียน จ้อยจึงพยายามเรียนรู้วิถีชีวิตในบ้านป่าที่อาศัยอยู่ เพื่อให้ดำเนินชีวิตอยู่ในหมู่บ้านได้อย่างมีความสุขและความเข้าใจ วรรณกรรมเรื่องนี้จึงนำเสนอภาพวิถีชีวิตของผู้คนในหมู่บ้านที่แวดล้อมไปด้วยธรรมชาติ โดยเฉพาะจิตสำนึกของตัวละครที่มีต่อธรรมชาติที่ถูกการถ่ายทอดออกมา ซึ่งการศึกษานิวเคลียสในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง ลูกยางกลางห้วย ของ คามิน คมนีย์ จะได้นำเสนอดังต่อไปนี้

1. การเกื้อกูลและการพึ่งพาธรรมชาติ

ธรรมชาติและมนุษย์มีความสัมพันธ์ต่อกัน มนุษย์พึ่งพาอาศัยทรัพยากรที่อยู่ในธรรมชาติในการดำรงชีวิต ในขณะที่เดียวกัน ธรรมชาติก็พร้อมที่จะเกื้อกูลและดูแลมนุษย์ โดยภาพของการเกื้อกูลและการพึ่งพาธรรมชาติที่เห็นได้ชัดในเรื่องคือบริเวณห้วยหลังบ้าน เพราะชาวบ้านใช้บริเวณห้วยหลังบ้านเป็นพื้นที่เพื่อประกอบกิจกรรมและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีในธรรมชาติ ทั้งการอุปโภคบริโภค นอกจากนั้นห้วยหลังบ้านยังมีพืชพันธุ์ให้ชาวบ้านใช้ปรุงประกอบอาหาร ชาวบ้านจึงตระหนักถึงประโยชน์ คุณค่า และความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่บริเวณห้วย รวมถึงการสำนึกว่าพื้นที่แห่งนี้เป็นส่วนรวมที่ต้องช่วยกันปกป้องรักษา มนุษย์ต้องพึ่งพาธรรมชาติ ดังที่ได้บรรยายถึงห้วยหลังบ้านว่า

ทางลงห้วยหลังบ้านลาดชันแต่เดิน
สะดวกเพราะคนบ้านอื่นก็มาใช้บ่อยครั้ง
ทั้งอาบน้ำ ชักเสื้อผ้า หาบน้ำกลับไปใส่ตุ่ม
สำหรับดื่ม เฉพาะยามฝนตกเท่านั้นที่ทาง
อาจลื่น ใครไม่ระวังมักไถลล้มกันจ้าเข้า เอา
ง่าย ๆ ห้วยหลังบ้านมีแอ่งหินกว้าง น้ำลึกสุด
แค่อยอดดอกจ้อย มีโขดหินใหญ่สีเขียวเพราะ
คลุมด้วยมอสและเฟิร์น แถวนั้นยังอุดมไป
ด้วยผักกูด มีลานหินสำหรับซักเสื้อผ้า บาง
ส่วนใช้เป็นที่ลับมีดกรีดยาง

จะเห็นได้ว่า พื้นที่นั้นย่อมสัมพันธ์กับวิถีชีวิต การตระหนักถึงความสำคัญของพื้นที่นำไปสู่จิตสำนึกร่วมที่ชาวบ้านมีต่อพื้นที่แห่งนั้น ชาวบ้านรับรู้ร่วมกันว่า ควรดูแลและรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นไว้อย่างไร เพื่อให้ทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ ไม่เปลี่ยนแปลงไป และเมื่อกล่าวถึงทรัพยากรอาหาร ที่เป็นทรัพยากรสำคัญและจำเป็นสำหรับมนุษย์ จ้อยและพรสนทนาถึงพืชผักสวนครัวที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องปรุงประกอบอาหาร ซึ่งสามารถหาได้จากรอบบ้าน “ตะไคร้ ขมิ้น กระชาย พริกไทยอ่อน มะเขือ มะเขือพวง ใบมะกรูด หวาเอารอบบ้านได้ทั้งนั้นนี่ แต่เอ...นายจำได้หมดใช่ไหมจ้อย” พรหันมาทางจ้อย ทำปากขมขมิบเหมือนท่อง (Kamani, 2012, p. 31) ข้อความนี้ทำให้เห็นว่า ความอุดมสมบูรณ์ของพืชผักที่สามารถหาได้ง่ายตามธรรมชาตินั้นได้เกื้อกูลและสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวบ้าน รวมไปถึงมิติทางด้านเศรษฐกิจที่ชาวบ้านไม่ต้องซื้อหา เช่นเดียวกับตอนที่แม่ชวนจ้อยออกไปเก็บเห็ด ซึ่งจะเห็นถึงความหลากหลายและความอุดมสมบูรณ์ในธรรมชาติ

“ดูดี ๆ ลีลูก ชาว ๆ ข้างนอนหรือใต้
นอนนะ เห็ดแครงทั้งนั้น” แม่ดึงเห็ดแครง
ออกมาจากนอนเป็นช่ยม “เอาไปแกงเผ็ด
กับกุ้ง อร่อยอย่าบอกใคร”

“ตรงนี้ก็เห็ดหูหนู” จ้อยร้องขึ้น ดึง
เห็ดสีน้ำตาลคล้าย ๆ วั่นให้หลุดจากอีกนอน
หนึ่งก่อนบรรจุใส่ห่อผ้าขาวม้า แม้ว่าเอาไป
ผัดหรือไมกั้ใส่แกงเลียง จิวชอบความกรุบ
กรอบของมันมาก

แม่พูดสอนจวงว่าอาหารในป่าตาม
หน้าดินมีเหลือเฟือ เฉพาะเห็ดก็หลากหลาย
ชนิด บางวันเจอเห็ดโคนก็นับว่าโชคดี เพราะ
รสชาติมันหวานอร่อยเป็นพิเศษ หน่อไม้
หรือบอนชนิดต่าง ๆ ก็หาได้ไม่ยากเช่นกัน

(Kamani, 2012, p. 37)

การเกื้อกูลและการพึ่งพาธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นในมิติเชิงพื้นที่ ความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ต่าง ๆ เช่น ผักสวนครัวหรือเห็ดชนิดต่าง ๆ ต่างทำให้ชาวบ้านสามารถดำเนินชีวิตบนปัจจัยพื้นฐาน ตัวละครได้ใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ แม้ในมุมหนึ่ง ดูเหมือนว่ามนุษย์นั้นใช้สอยและฉวยประโยชน์จากธรรมชาติ ว่าเมื่อมองให้ลึกไปถึงเท่าที่ พฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดของชาวบ้านและตัวละครในเรื่อง จะเห็นได้ถึงสำนึกที่มีต่อธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นจ้อย เพื่อน และสมาชิกในครอบครัว ที่ชอบคุณธรรมชาติ และอยากปกป้องรักษาพื้นที่อุดมสมบูรณ์ไว้ ดังจะเห็นสำนึกที่มีต่อธรรมชาติได้ชัดจากความคิดที่จ้อยแสดงออกมา

จิวเคยพูดหลังกลับจากทานพอว่า ถ้าห้วยต้น
จิวมีแร่แบบเขาศูนย์บ้างก็คงจะดี เขาชวนจ้อยเดินหาก่อน
หินลูกกลม ๆ รี ๆ หวังว่าจะเป็นแร่ลูกลงขันมาบ้าง แต่
จ้อยไม่เอาด้วย เพราะเขานึกกลัวขึ้นมา หากพบแร่ลูกลง
จริง ๆ ต่อไปห้วยต้นจิวจะถูกใครต่อใครแห่มาค้นมาขุด
พรรณไม้จะถูกรายไยจับไปปั่น สายน้ำจะชุ่มหมองสกปรก
ในไม่ช้า เขาคงทนไม่ได้หากป่าเชิงเขาและห้วยแห่งนี้ถูก
ทำลายไปเพื่อแลกกับความรู้ร่ำรวยของผู้คน

(Kamani, 2012, pp. 104-105)

2. ความรู้ ความเข้าใจ และการเป็นส่วนหนึ่งในธรรมชาติ

การมองเห็นตัวเองเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ ส่วนหนึ่งเกิดมาจากความรู้ ความเข้าใจ และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ประเด็นนี้ วรรณกรรมเยาวชนลูกยางกลางห้วยได้เสนอภาพของความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานที่อยู่ร่วมกับธรรมชาติผ่านความเข้าใจในลักษณะเฉพาะของสัตว์ เช่น ธรรมชาติของงู เช่น “เฮ้ย งูปล้องทอง” พรร้องขึ้น จ้อยตกใจถอยกรูดจนพรเซเกือบล้มคิดว่า พรปิดไฟฉายทันที เขาตะโกนขึ้นซ้ำ ๆ “จ้อย ดับตะเกียง ๆ งูนี้มันชอบแสงไฟ” (Kamani, 2012, p. 59) การเลือกเก็บลูกขนุน เช่น “เคาะคู่อีกที เอาจุกที่เสียงดังปोक ๆ แบบรู้สึกว่ายข้างในกลวง ๆ” แกร์ร้องบอก “ลูกนี้เสียงตึก ๆ แน่น ๆ ส่วนลูกนี้เสียงต่ำ ๆ เหมือนมีโพรงข้างใน” จ้อยตะโกนลงมาจากด้านบน “เอาลูกเสียงต่ำ ที่ลงมาเลย” (Kamani, 2012, p. 144) การเข้าใจถึงธรรมชาติของสัตว์และลักษณะของผลไม้ ถือเป็นความรู้ความเข้าใจขั้นพื้นฐานที่ต้องอาศัยการสังเกต

และเรียนรู้ผ่านการบอกเล่าและประสบการณ์ แต่ส่วนที่ละเอียดและมีมิติที่ลึกซึ้งคือสำนึกที่มีระดับความสัมพันธ์กับสรรพสิ่ง ซึ่งปรากฏให้จากพฤติกรรมที่แม่ “คุกเข่า” ลงบนก้อนหิน และ “ก้มหน้า” ตม้หน้าจากต้นน้ำ เป็นท่าที่อ่อนโยนต่อผืนน้ำซึ่งหล่อเลี้ยงชีวิต และเมื่อจ้อยเห็นแม่ทำเช่นนั้น เขาก็ทำตามแม่

“นี่ใจต้นน้ำ” แม่พูดแล้วคุกเข่าลงบน
ก้อนหิน ก้มหน้าลงตม้หน้าจากตรงนั้น “ชื่นใจ
ที่สุด ลองดูสิ”

“มีน้ำปูด ๆ ผุดจากกันบ่อด้วย” จ้อย
ร้อง เขาเพิ่งสังเกตเห็น

เขาทำตามแม่ ใครว่าน้ำที่ไหน ๆ ก็
เหมือนกัน จ้อยขอเถียงสุดชีวิต เขาตม้หน้า
จากห้วยหลังบ้านซึ่งรสชาติดีกว่าน้ำจาก
ก๊อกในโรงเรียนเป็นไหน ๆ แต่เขาก็ไม่เคย
ลิ้มรสน้ำที่ไหนจะอร่อยเท่าต้นน้ำแห่งนี้ เขา
วกน้ำขึ้นลูบหน้าลูบหัวด้วยความรู้สึกสุดซึ้ง
มีชีวิตชีวาเป็นที่สุด

(Kamani, 2012, pp. 27-28)

ดูเหมือนว่า “จ้อย” กับ “สายน้ำ” จะเชื่อมโยงสัมพันธ์และเป็นส่วนหนึ่งของกัน
และกัน สายน้ำยึดโยงจ้อยเข้ากับธรรมชาติ หล่อหลอมกลมกลืน ทำให้รู้สึกผูกพัน และบาง
ขณะจ้อยเปรียบตัวเองเป็นดังสายน้ำ ขณะที่จ้อยกำลังสนุกสนานเล่นกับผองเพื่อนในแม่น้ำ
ตาปี จ้อยเห็นบรรดาสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ปนเปื้อนลอยมาตามลำน้ำ พลันนั้นเขารู้สึกเศร้าหมอง
และคิดไปถึงความรู้สึกของสายน้ำเช่นกัน

คงเพราะความรู้สึกถึงมิตรภาพกับ
เพื่อน ๆ นั้นละ ที่ทำให้จ้อยเล่นสนุกใน
แม่น้ำตาปีแสนสกปรกได้ หากแต่บางครั้ง
เมื่อแช่น้ำอยู่ใต้สะพานตามลำพัง เขาก็อด

เศร้าใจไม่ได้ แค่ขยะปฏิภูมิลไหลเฉียดตัว
ไปเขายังผงะ แล้วแม่น้ำตาปีเล่า จะรู้สึก
อย่างไร เมื่อต้องรองรับสิ่งโสโครกนานา
ทุกวี่วันโดยไม่อาจเลี่ยงหลบ บางทีเจ้าปลา
สวายก็เออะ ถ้าพวกมันมีทางเลือกที่ดีกว่า
ก็คงไม่ตอดกินสิ่งขับถ่ายจากมนุษย์มันง่าย
หรอก

(Kamani, 2012, p. 96)

ความรู้สึกเป็นหนึ่งในเดียวกับธรรมชาติ เป็นกระบวนการทัศน์ของนิเวศวิทยาเชิงลึก (Deep ecology) ที่มุ่งเน้นกระบวนการเปลี่ยนแปลงการมองโลกและชีวิตโดยตระหนักว่า มนุษย์เป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ และมองธรรมชาติมีค่าในตัวเอง มนุษย์กับธรรมชาติมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก มนุษย์ไม่ควรไปรุกรานและทำลายธรรมชาติ อยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างกลมกลืน เช่นเดียวกับที่จ้อยรู้สึกของตัวเองเป็นแม่น้ำ

3. สำนึกและตระหนักถึงปัญหาในการทำลายสิ่งแวดล้อม

ยุคสมัยเปลี่ยนแปลง หมู่บ้านในชนบทก็หลีกเลี่ยงไม่พ้นกระแสบริโภคนิยม การเข้ามาของเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร รวมไปถึงสิ่งปลูกสร้างที่จะเกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน การพัฒนามาพร้อมกับความเปลี่ยนแปลง ในมิติหนึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คน ไม่เว้นแม้แต่บ้านป่าในวรรณกรรมเรื่องลูกยางกลางห้วยที่ “รถแทรกเตอร์” ซึ่งเป็นเครื่องจักรในระบบก่อสร้างได้เข้ามาในหมู่บ้านและ “โค่นถากบรรดาพฤษไพรใหญ่ น้อยแบบถอนรากถอนโคน” เหตุการณ์สร้างความหวาดหวั่น ลำบากใจ และอึดอัดให้กับจ้อย รถแทรกเตอร์เปรียบเหมือนศัตรูที่มาพรากสิ่งที่จ้อยรัก จ้อยมองว่าแม่น้ำ ต้นไม้ ธรรมชาติที่อยู่รอบตัวมีชีวิตจิตใจ จ้อยจึงรู้สึกเจ็บปวด เมื่อเห็นต้นไม้พยายามยึดเกาะหน้าดินเอาไว้ ทั้งนี้การเลือกใช้คำของผู้เขียนได้นำเสนอความโหดร้ายที่มนุษย์กระทำกับธรรมชาติ ไม่ว่าจะ “โค่นถาก” หรือ “ถอนรากถอนโคน” ซึ่งให้ความหมายของการทำลายให้สิ้นซากไปทั้งหมด ส่งผลกระทบต่อจิตใจต่อความรู้สึกของตัวละครและผู้อ่าน ในขณะที่ภาพของเครื่องจักรก็ทำงานอย่างแข็งขันด้วยเรี่ยวแรงกำลังมหาศาล เพิ่มความเศร้าและเจ็บปวดให้กับตัวละครที่รักและหวงแหนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หลังเลิกเรียน พรกัับจ้อยพบกันแล้ว
 ฝ้าุ่ารถแทรกเตอร์ก็บรรทุกทำงาน เร็วแรง
 มหาศาลของมันทำให้ช่วง 50 เมตรแรกของ
 ทางดินสีขาวเล็ก ๆ จากโรงเรียนที่ทั้งสองใช้
 เดินกลับบ้านอันตรธานหายไปแทบจะใน
 พริบตา ใช้แต่รอยทางเดินเท่านั้น แม้แต่เนิน
 ดินก็ถูกตัดเฉือนออกไปอย่างง่ายดาย คมมีด
 ยั้กษั้ยังดันไปไค่่นถากบรรดาพฤษั้ไพโรใหญ่
 น้อยแบบถอนรากถอนโคน ต้นไม้บางต้น
 ยังเกาะติดหน้าดินไว้ได้แบบจวนเจียน เห็น
 รากแก้วรากฝอยห้อยกระร่่องกระร่่างไฝล่่ออก
 มาก จ้อยได้กลิ่นฉุยโษยมาของดินแดงที่ถูกร
 รถแทรกเตอร์พลิกพื้น

(Kamani, 2012, p. 90)

จ้อยมองว่าธรรมชาติมีชีวิต เพราะฉะนั้น “กลิ่นฉุยโษยมาของดินแดงที่ถูกร
 รถแทรกเตอร์พลิกพื้น” จึงไม่ได้มีความหมายโดยตรงก็คือกลิ่นของดิน และเมื่อเปรียบต้นไม้
 เป็นชีวิตของมนุษย์แล้ว “รากแก้วรากฝอยห้อยกระร่่องกระร่่างไฝล่่ออกมาก” ก็คือความ
 บกพร่องพิการ หรืออาการไม่สมประกอบของร่างกาย นอกจากรถแทรกเตอร์ที่ได้หยิบยก
 มาแล้ว “สะพาน” ก็ปรากฏในเรื่อง ซึ่งถือเป็นสิ่งปลูกสร้างสัญลักษณ์ของการพัฒนา
 เชื่อมโยงผู้คนเข้าหากัน สะพานก่อให้เกิดความสะดวกสบาย ทว่าในอีกแง่หนึ่ง สิ่งปลูกสร้าง
 ก็มักมาเปลี่ยนแปลงพื้นที่ สภาพแวดล้อม รวมไปถึงวิถีชีวิตที่ผู้คนคุ้นเคย เช่น หมู่บ้านของ
 จ้อยที่กำลังมีการสร้างสะพาน บทสนทนาระหว่างจ้อยกับพร ทำให้เห็นสำนึกในปัญหาสิ่ง
 แวดล้อมที่จะเกิดขึ้น เพราะสะพานที่กำลังจะสร้างต้องถมห้วยปิดทางน้ำไหล และยิ่งเห็นได้
 อย่างชัดเจนว่า จ้อยมองว่าธรรมชาตินั้นมีชีวิต “ห้วยก็มีชีวิต จะเป็นอย่างไรถ้าไม่มีลำรางให้
 ไหล” การไหลของน้ำเป็นวิถีชีวิต เป็นธรรมชาติ เป็นคุณสมบัติพื้นฐานของแม่น้ำ เช่นเดียวกับที่มนุษย์ต้องหายใจ

“เขาทำอะไรนะ” จ้อยถามพร
 “เห็นว่าจะทำสะพานข้ามห้วย” พร
 ตอบ เขารู้มาจากคนขับรถก่อนแล้ว
 “ก่อนอื่นต้องถมห้วยสักพักใหญ่ ให้
 รถแทรกเตอร์ได้แล่นไปทำงานฝั่งโน้นต่อ”
 “แล้วน้ำห้วยจะไหลไปไหนล่ะ มัน
 ไม่มีทางไปแล้ว” จ้อยพูดขึ้นลอย ๆ อดคิด
 ไม่ได้ว่าห้วยก็มีชีวิต จะเป็นอย่างไรถ้าไม่มี
 ลำรางให้ไหล

(Kamani, 2012, pp. 90-91)

นอกจากเรื่องของการพัฒนาที่นำความเปลี่ยนแปลงมาในหมู่บ้าน ปัญหาอย่างหนึ่งที่จ้อยตระหนักและเป็นห่วงก็คือ ปัญหาขยะ “หาคทรายสีชาวมแม่ น้ำยั่วให้จ้อยเดินลงไป ได้สะพาน เขานึกเสียตายว่า ถ้าไม่มีกองขยะอยู่ทั่วบริเวณ ชายหาดก็คงสวยงามน่าเดินเล่น ยิ่งกว่านี้” (Kamani, 2012, p. 94) ซึ่งปัญหานี้ทำให้จ้อยครุ่นคิด ตระหนัก และสร้างสำนึก รักสิ่งแวดล้อมทำให้ลุกขึ้นมาดูแลรักษาปกป้องธรรมชาติด้วยตัวเอง

จ้อยมายังห้วยต้นจ๊วยขึ้น ๆ ความจริงเขา
 กระตือรือร้นกระทั่งเคยมาที่นี่โดยลำพัง ราวจะลืมนึกไป
 ว่าตัวเองเป็นคนซึ่กแล้ว เขาเริ่มมีพฤติกรรมแบบที่จ้วง
 ทำกับห้วยหลังบ้านก่อนนั้น จัดเก็บขยะจำพวกของสบู่อ
 หรือแชมพูซึ่งคนทั้งขณะมาอาบน้ำที่นี่ เขาถึงกับใช้ปก
 สมุดเขียนคำว่า

‘ห้ามทิ้งขยะลงห้วย’

เอาไปแขวนกับกิ่งไม้ชายน้ำ

จวงจะรู้สึกหงวหงวลำห้วยเหมือนกับจ้อยหรือ
 เปล่าไม่มีใครรู้ แต่จ้อยก็ขอบคุณพี่สาวที่ช่วยให้เขารู้สึก
 ได้ทำอะไรบ้างเพื่อห้วยที่เขารัก

(Kamani, 2012, p. 105)

การลงมือทำลงมือปฏิบัติ ด้วยความรักและห่วงหาอาทรไม่เรียกร้อง พร่ำบอก หรือเสียใจหากมีใครไม่ปฏิบัติตาม สิ่งเหล่านี้คือสำนึกส่วนบุคคลที่จ้อยตระหนักรู้ วันนี้จ้อยได้ทำเพื่อบ้านเกิด อาจเห็นผลหรือไม่เห็นผล จ้อยก็ไม่สามารถบอกได้ แต่เมื่อได้ลงมือทำ จ้อยรู้สึกสบายใจ เพราะเขาสำนึกว่าตัวเองเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ

สรุปและอภิปรายผล

วรรณกรรมเยาวชนเรื่องลูกยางกลางห้วย ของ คามิน คมนีย์ นำเสนอสำนึก ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในลักษณะจิตสำนึกเชิงนิเวศแนวดั้งเดิม ที่มนุษย์รู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับธรรมชาติ และพึ่งพาอาศัยกันและกัน โดยพบลักษณะดังนี้

1. การเกื้อกูลและการพึ่งพาธรรมชาติ นำเสนอสำนึกของมนุษย์กับธรรมชาติที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน
2. ความรู้ ความเข้าใจ และการเป็นส่วนหนึ่งในธรรมชาติ นำเสนอสำนึกในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติด้วยความรู้และความเข้าใจ
3. สำนึกและตระหนักถึงปัญหาในการทำลายสิ่งแวดล้อม นำเสนอสำนึกปัญหาสิ่งแวดล้อม การเข้ามาของเทคโนโลยี และการร่วมมือกันแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น

แนวคิดจิตสำนึกเชิงนิเวศแนวดั้งเดิม คือแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงมนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์นั้นเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ซึ่งวรรณกรรมเรื่องลูกยางกลางห้วย ของ คามิน คมนีย์ ได้นำเสนอผ่านตัวละครในเรื่อง ถือเป็นมุมมองเห็นคุณค่าของชีวิตและสรรพสิ่งทั้งหลาย ดังที่ Thatsakorn และ Sorthip (2018) ที่ได้ศึกษาสำนึกนิเวศลุ่มแม่น้ำโขง ในนวนิยายสายน้ำและชายชรา : เรื่องเล่าจากคอนผีหลง และกล่าวถึงการมองเห็นคุณค่าของชีวิตและสรรพสิ่งทั้งหลายว่าเป็นสำนึกระดับความสัมพันธ์กับสรรพสิ่ง (self realization) มนุษย์รับรู้และเข้าใจความสัมพันธ์ของตนเองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ยอมรับคุณค่าของสรรพสิ่งว่าทุกสิ่งมีค่าตัวเองและต่างก็มีความสัมพันธ์กันไม่สามารถแยกจากกันได้ รับรู้ว่าคุณค่าของตนเองอยู่ร่วมกับผู้อื่น หรืออยู่ร่วมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ เอาใจเขามาใส่ใจเรากล่าวได้ว่ามีความรู้สึกเข้าใจในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกับรับรู้และเข้าใจในตนเอง สอดคล้องกับ Sangkhaphanthanon (2013) ที่กล่าวถึงกระบวนการที่คนจิตสำนึกเชิงนิเวศแนวดั้งเดิมว่า ในระบบคิดของผู้คนในชุมชนบุพกาลที่ยังคงมีชีวิตพึ่งพาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะปัจจัยหลักในการผลิตทางสังคม เป็นระบบความคิดที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันและ

กันอย่างกลมกลืนสอดคล้อง หากส่วนใดส่วนหนึ่งสูญเสียความสมดุลไป ส่วนอื่นก็พลอยได้รับผลกระทบตามไปด้วย

การศึกษาวรรณกรรมกรรมเยาวชนลูกยางกลางห้วย ของ คามิน คมนีย์ จึงเสนอสำนึกที่มีต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านตัวละคร มองเห็นตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ดังที่ Intongpan (2553) ได้กล่าวว่า การมองเห็นตนเองเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ คือการประจักษ์แจ้งถึงตัวตนที่แท้จริงของสรรพสิ่งความรู้สึกนึกคิดที่หวังประโยชน์จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะลดน้อยลง และเปลี่ยนไปเป็นความหวงแหนและต้องการอนุรักษ์หรือปกป้องธรรมชาติ สอดคล้องกับแนวคิดของ อาร์เน แนสส์ (Arne Naess, 1973) ว่า การหวงคืนสู่ความเป็นหนึ่งเดียวกับชาตินั้นนับได้ว่าเป็นเป้าหมายในระดับจิตวิญญาณที่เป็นหัวใจสำคัญของการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม การสร้างสำนึกและตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมจึงเป็นสิ่งที่เราตระหนัก เพื่อรักษาความอุดมสมบูรณ์ รวมไปถึงร่วมมือร่วมใจกันปกป้องดูแลพื้นที่ธรรมชาติ เช่นเดียวกับพฤติกรรมของจ้อยและตัวละครในวรรณกรรมเรื่องลูกยางกลางห้วย

References

- Arne Naess. (1973). The Shallow and the Deep; Long-Range Ecology Movement. **Inquiry**. 16, 95-100.
- Glotfelty, C. (2015). Literary studies in an age of environmental crisis. In K. Hiltner (Ed.), **Ecocriticism: The Essential reader**. (pp. 120-130). New York: Routledge.
- Intongpan, P. (2010). A Comparative Study in Ecology of Buddhist Philosophy and Deep Ecology through Arne Naess' Perspective. **Manutsayasad Wichakan Journal**, 17(2), 71-88.
- Kamani, K. (2012). **Luk Yang Klang Huai**. Bangkok: Satapornbooks. (In Thai)
- Meekhanmark, S. (1994). **Review children's literature**. Bangkok: Department of Education Technology Faculty Education Srinakharinwirot University. (In Thai)
- Punnothok, T. (1984). **Guidelines for current literature studies**. Bangkok: Thai Wattana Panit. (In Thai)
- Sangkaphanthanon, T. (2013). **Ecocriticism in Thai literature**. Bangkok: Nakorn. (In Thai)
- Satarn, P. and Nillawanapha, R. (2020). Ecological Discourses in Contemporary Lao Short Stories "VINYAN SA - EUHN". **Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology**, 5 (8), 297-315. (In Thai)
- Slovic, S. (2000). Ecocriticism: Containing multitudes, practicing doctrine. In L. Coupe, & J. Bate (Eds.), **The Green studies reader: From romanticism to ecocriticism**. (pp. 160-162). London: Routledge.

- Thatsakorn, Y. & Sorthip, M. (2018). Ecological Conscience the Mekong River in novel. **Humanities & Social Sciences**, **35** (3), 90-113. (In Thai)
- Thiensawangchai, S. (2017). Suanlangban: Healing of Nature with Technology as the Villain. **Manutsayasat Wichakan Journal**, **24** (1), 274-301. (In Thai)
- Visate, S. (2011). **Pierdomenico baccalario's juvenile novel century : fantasy and ecological conscience** (Master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Wirawan, W. (2019). Nature as a Theme in the Young Adult Fiction, Baan Chai Thung. **Journal of Humanities and Social Sciences**, **11** (1), 83-108.